

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

26 septembrie 2017

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în următoarea componență:
Președinte – Nicolae Gordilă,
Judecători – Liliana Catan, Elena Covalenco, Iurii Diaconu și Ion Guzun,
a judecat fără citarea părților, recursurile ordinare declarate de avocatul Ion Arhiliuc în numele inculpatului, prin care se solicită casarea sentinței Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 20 ianuarie 2016 și a deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 19 aprilie 2017, în cauza penală în privința lui

Tiltu Roman xxxx, a.n. xxxx, originar
și locuitor în mun. xxxx, str. xxxx,

Termenul de examinare a cauzei:

- *prima instanță:* 01.06.2015-20.01.2016;

- *instanța de apel:* 11.02.2016-23.03.2016;
07.11.2016-19.04.2017;

- *instanța de recurs:* 08.06.2016-20.09.2016;
27.06.2017-26.09.2017;

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 20 ianuarie 2016, procesul penal în privința lui Tiltu Roman, învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 327 alin. (1) Cod penal, a fost încetat, pe motiv că fapta constituie o contravenție.

Prin aceeași sentință, Tiltu Roman a fost recunoscut vinovat de comiterea contravenției prevăzute de art. 313 Cod contravențional, cu încetarea procesului contravențional, pe motivul expirării termenului prescripției tragerii la răspundere contravențională.

S-a dispus încasarea din contul lui Tiltu Roman în beneficiul statului a sumei de 1 170 (o mie o sută șaptezeci) lei, cu titlu de cheltuieli judiciare pentru efectuarea expertizei grafoscopice de către Centrul Național de Expertize Judiciare al Ministerului Justiției al RM.

2. De către organul de urmărire penală lui Tiltu Roman i s-a înaintat învinuirea în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 327 alin. (1) Cod penal, adică abuzul de serviciu și anume că, activând în funcția de ofițer de investigare a fraudelor economice în cadrul Inspectoratului de Poliție Buiucani al Direcției de Poliție, mun.

Chișinău a Inspectoratului General de poliție al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, conform ordinului de numire în funcție nr. 43ef din 07 martie 2013, emis de Șeful Inspectoratului General de poliție al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, fiind persoană publică, căreia prin numire și stipularea legii i-au fost acordate permanent drepturi și obligații în vederea prevenirii, curmării și descoperirii infracțiunilor, altor fapte antisociale și asigurarea ordinii de drept, contrar obligațiilor și interdicțiilor impuse de funcția deținută, a comis abuzul de serviciu în următoarele circumstanțe:

Astfel, aproximativ la 18 martie 2014, Tîltu Roman, având spre examinare materialul nr. 2395 înregistrat la 24 februarie 2014 în Registrul de evidență a altor informații cu privire la infracțiuni și incidente R-2 al Inspectoratului de Poliție Buiucani, mun. Chișinău, referitor la activitatea presupus ilegală a întreprinderii SRL „Anrome”, urmărind realizarea interesului personal exprimat prin dorința diminuării artificiale a numărului de încălcări descoperite din materialele aflate în gestiune și a voalării incompetenței sale profesionale, manifestată prin neputința stabilirii încălcărilor și efectuării unui control amplu și într-un termen rezonabil, precum și din dorința proprie de a-l ajuta pe administratorul SRL „Anrome”, Romero Antonio Macarro, a completat o explicație adresată Șefului Inspectoratului de Poliție Buiucani, mun. Chișinău din numele lui Romero Antonio Macarro, precum că activitatea acestuia nu necesită autorizare specială și că nu admite careva încălcări în activitatea sa, după care a falsificat semnăturile lui Romero Antonio Macarro precum că acesta ar fi fost avertizat de răspundere penală pentru declarațiile făcute și că explicația a fost scrisă din cuvintele acestuia corect.

Ulterior, la 19 martie 2014, Tîltu Roman, dorind să oficializeze acțiunile sale, a întocmit în baza acestei explicații un raport, pe care l-a anexat la materialul R-2 cu nr. 2395 din 24 februarie 2014 și în baza acestor acte a emis o încheiere potrivit căreia a propus încetarea cercetării cazului nominalizat, cu remiterea materialului menționat în arhivă din motiv că careva ilegalități nu au fost depistate.

Conform raportului de expertiză grafoscopică nr.716 din 07 mai 2015, textul manuscris integral din explicația scrisă din numele lui Romero Antonio Macarro datată cu 18 martie 2014 a fost executat de către Tîltu Roman. Semnăturile din numele lui Romero Antonio Macarro din aceeași explicație au fost executate de către Tîltu Roman din fantezie.

Ca urmare a acțiunilor lui Tîltu Roman, de către acuzatorul de stat se pretinde că au fost cauzate daune în proporții considerabile intereselor publice, drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanei fizice, manifestate prin săvârșirea unor acțiuni în vederea falsificării semnăturii persoanei, lezarea prin aceasta a imaginii poliției ca organ de drept al autorităților publice chemat să apere, pe baza respectării stricte a legilor, viața, sănătatea și libertățile cetățenilor, interesele societății și ale statului de atentate criminale, creându-se astfel o stare de pericol pentru relațiile sociale care

formează obiectul ocrotit de legea penală.

3. Sentința nominalizată a fost contestată cu apeluri de către:

- *procuror*, care a solicitat casarea acesteia, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care inculpatul să fie recunoscut culpabil de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 327 alin. (1) Cod penal și să-i fie stabilită o pedeapsă sub formă de 600 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții în organele de ocrotire a normelor de drept pe un termen de 3 ani.

În motivarea apelului a fost invocat că prima instanță, analizând circumstanțele cazului, incorect a reîncadrat juridic acțiunile lui Tîltu Roman de la art. 327 alin. (1) Cod penal în cele ale art. 313 Cod contravențional, neglijând probele cercetate în ședințele de judecată. Toate materialele acumulate în cadrul urmăririi penale și puse la baza poziției de acuzare confirmă faptul că, Tîltu Roman a falsificat semnăturile din numele lui Romero Antonio Macarro, după care a întocmit neîntemeiat o încheiere, transmițând materialele în arhiva Inspectoratului de poliție. Mai mult ca atât, Tîltu Roman avea un motiv pentru a comite infracțiunea în cauză - dorința de a adopta o hotărâre fără a investiga un caz aflat în gestiune și a voala incompetența sa profesională.

La fel, acuzatorul de stat a subliniat că infracțiunea de comiterea căreia este învinuit Tîltu Roman aduce atingere unor valori importante ocrotite de legea penală, cu impact social deosebit, iar asemenea fapte, neurmărite de o ripostă fermă a societății, ar întreține climatul infracțional și ar crea făptuitorului impresia că poate persista în sfidarea legii, ceea ce ar echivala cu încurajarea tacită a acestuia la săvârșirea altor fapte similare;

- *inculpatul*, care a solicitat casarea acesteia, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei hotărâri noi, prin care acesta să fie achitat, pe motiv că fapta sa nu întrunește elementele constitutive ale contravenției prevăzute de art. 313 Cod contravențional.

În susținerea apelului inculpatul a invocat că în cadrul ședinței de judecată, martorul Antonio Romero Macarro a mărturisit că nu deține cetățenia Republicii Moldova. La faza urmăririi penale el nu a depus depozițiile care au fost administrate de procuror, iar la întrebarea adresată de acuzatorul de stat referitor la faptul că aceste depoziții sunt semnate de martor, acesta a comunicat că el nu cunoaște bine limba română și a semnat acolo unde i-a indicat procurorul să semneze, fără a cunoaște conținutul și esența declarațiilor tapate de acesta la calculatorul de serviciu.

A susținut că declarațiile martorului Antonio Romero Macarro date la faza urmăririi penale, precum și procesul-verbal de colectare a mostrelor de scris de la Antonio Romero Macarro din 16 martie 2015 urmau a fi excluse ca probe în baza art. 94 alin. (1) pct. 3) Cod de procedură penală, însă prima instanță nu numai că a încălcat aceste prevederi legale, dar a și pus aceste probe la baza sentinței adoptate.

La fel, a mai indicat că nu au fost constatate în cadrul urmăririi penale și în ședința de judecată, probe incontestabile care ar dovedi scopul și interesul personal în comiterea contravenției prevăzute de art. 313 Cod contravențional, a daunelor considerabile cauzate, precum și însăși a acțiunii prin care au fost cauzate aceste daune, ținând cont de faptul că prima instanță se bazează pe unele probe neconcludente, colectate cu grave abateri legale și care sunt contradictorii cu alte probe.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 23 martie 2016, apelul inculpatului a fost respins ca nefondat, iar apelul procurorului a fost admis, casată parțial sentința în latura penală, cu pronunțarea unei noi hotărâri în această parte, prin care Tîltu Roman a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute la art. 327 alin. (1) Cod penal, cu stabilirea unei pedepse sub formă de amendă în mărime de 350 (trei sute cincizeci) unități convenționale, ceea ce constituie echivalentul a 7 000 (șapte mii) lei, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții în organele de ocrotire a normelor de drept pe un termen de 2 (doi) ani.

În rest, celelalte dispoziții ale sentinței au fost menținute fără modificări.

4.1. Instanța de apel *a constatat* că, Tîltu Roman, activând în funcția de ofițer de investigare a fraudelor economice în cadrul Inspectoratului de Poliție Buiucani al Direcției de Poliție, mun. Chișinău a Inspectoratului General de poliție al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, conform ordinului de numire în funcție nr. 43ef din 07 martie 2013, emis de Șeful Inspectoratului General de poliție al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, fiind persoană publică, căreia prin numire și stipularea legii i-au fost acordate permanent drepturi și obligații în vederea prevenirii, curmării și descoperirii infracțiunilor, altor fapte antisociale și asigurarea ordinii de drept, contrar obligațiilor și interdicțiilor impuse de funcția deținută, a comis abuzul de serviciu în următoarele circumstanțe:

Astfel, aproximativ la 18 martie 2014, Tîltu Roman, având spre examinare materialul nr. 2395 înregistrat la 24 februarie 2014 în Registrul de evidență a altor informații cu privire la infracțiuni și incidente R-2 al Inspectoratului de Poliție Buiucani, mun. Chișinău, referitor la activitatea presupus ilegală a întreprinderii SRL „Anrome”, urmărind realizarea interesului personal exprimat prin dorința diminuării artificiale a numărului de încălcări descoperite din materialele aflate în gestiune și a voalării incompetenței sale profesionale, manifestată prin neputința stabilirii încălcărilor și efectuării unui control amplu și într-un termen rezonabil, precum și din dorința proprie de a-l ajuta pe administratorul SRL „Anrome”, Romero Antonio Macarro, a completat o explicație adresată Șefului Inspectoratului de Poliție Buiucani, mun. Chișinău din numele lui Romero Antonio Macarro, precum că activitatea acestuia nu necesită autorizare specială și că nu admite careva încălcări în activitatea sa, după care a falsificat semnăturile lui Romero Antonio Macarro precum că acesta ar

fi fost avertizat de răspundere penală pentru declarațiile făcute și că explicația a fost scrisă din cuvintele acestuia corect.

Ulterior, la 19 martie 2014, Tiltu Roman, dorind să oficializeze acțiunile sale, a întocmit în baza acestei explicații un raport, pe care l-a anexat la materialul R-2 cu nr. 2395 din 24 februarie 2014 și în baza acestor acte a emis o încheiere potrivit căreia a propus încetarea cercetării cazului nominalizat, cu remiterea materialului menționat în arhivă din motiv că careva ilegalități nu au fost depistate.

Conform raportului de expertiză grafoscopică nr.716 din 07 mai 2015, textul manuscris integral din explicația scrisă din numele lui Romero Antonio Macarro datată cu 18 martie 2014 a fost executat de către Tiltu Roman. Semnăturile din numele lui Romero Antonio Macarro din aceeași explicație au fost executate de către Tiltu Roman din fantezie.

Ca urmare a acțiunilor lui Tiltu Roman, au fost cauzate daune în proporții considerabile intereselor publice, drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanei fizice, manifestate prin săvârșirea unor acțiuni în vederea falsificării semnăturii persoanei, lezarea prin aceasta a imaginii poliției ca organ de drept al autorităților publice chemat să apere, pe baza respectării stricte a legilor, viața, sănătatea și libertățile cetățenilor, interesele societății și ale statului de atentate criminale, creându-se astfel o stare de pericol pentru relațiile sociale care formează obiectul ocrotit de legea penală.

Astfel, instanța de apel, analizând probele administrate în cadrul urmăririi penale și în cadrul cercetării judecătorești în prima instanță și verificate în instanța de apel, prin prisma pertinentei, concludenței, utilității și veridicității, iar în ansamblu din punct de vedere al coroborării lor, a ajuns la concluzia că soluția primei instanțe privind încadrarea juridică a acțiunilor inculpatului Tiltu Roman în sfera contravențională (art. 313 Cod contravențional) nu este conformă probelor administrate la cauza penală, respectiv, acțiunile infracționale ale inculpatului Tiltu Roman urmează a fi încadrate în baza art. 327 alin. (1) Cod penal - abuzul de serviciu, adică folosirea intenționată de către o persoană publică a situației de serviciu, în alte interese personale, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile intereselor publice, drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice.

În acest sens instanța de apel a notat că, obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute la art. 327 alin. (1) Cod penal îl formează relațiile sociale cu privire la buna desfășurare a activității de serviciu în sfera publică, care presupune îndeplinirea de către o persoană publică a obligațiilor de serviciu în mod corect, fără abuzuri, cu respectarea intereselor publice, precum și a drepturilor și intereselor ocrotite de lege a persoanelor fizice și ale celor juridice.

Latura obiectivă a infracțiunii include trei semne: 1) fapta prejudiciabilă care se exprimă în acțiunea sau inacțiunea de folosire a situației de serviciu; 2) urmările prejudiciabile și anume - daunele în proporții considerabile cauzate intereselor publice

sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice; 3) legătura causală dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile.

Prin „*folosirea situației de serviciu*” se înțelege săvârșirea unor acțiuni sau inacțiuni care decurg din atribuțiile de serviciu ale făptuitorului și care sunt în limitele competenței sale de serviciu.

Infrațiunea prevăzută la art. 327 alin. (1) Cod penal este o infrațiune materială. Ea se consideră consumată din momentul producerii daunelor în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice.

Latura subiectivă a infracțiunii specificate la art. 327 alin. (1) Cod penal se caracterizează prin intenție directă sau indirectă. Motivul infracțiunii în cauză are un caracter special. După caz, aceasta se exprimă în: 1) interesul material; 2) alte interese personale.

Interesul material constituie motivul generat de necesitatea făptuitorului de a-și spori activul patrimonial (de a obține sau de a reține un câștig material) sau de a-și micșora pasivul patrimonial (de a se elibera de cheltuieli materiale).

Conform art. 2 din Legea RM nr. 16 din 15.02.2008 „*cu privire la conflictul de interes*”, prin interes personal se înțelege orice interes, material sau nematerial, al persoanelor prevăzute la art. 3, care rezultă din necesitățile sau intențiile personale ale acestora, din activități care altfel pot fi legitime în calitate de persoană privată, din relațiile lor cu persoane apropiate sau persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate, din relațiile sau afiliațiile personale cu partide politice, cu organizații comerciale și cu organizații internaționale, precum și care rezultă din preferințele sau angajamentele acestora.

În acest context, instanța de apel analizând situația de fapt care a fost incriminată inculpatului Tiltu Roman constată că, prima instanță greșit a recalificat acțiunile acestuia în baza art. 313 Cod Contravențional, deoarece contravenția incriminată la art. 313 Cod Contravențional reglementează excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, iar în această ordine de idei, se atestă că, norma contravențională vizată este o normă de trimitere, respectiv, prima instanță urma să indice prin ce s-a materializat depășirea atribuțiilor de serviciu, să indice prevederile legale care reglementează atribuțiile de serviciu ale inculpatului, și care acțiuni intenționate ale inculpatului au generat depășirea acestora.

Astfel, instanța de apel nu a reținut aprecierea primei instanțe cu privire la faptul că inculpatul Tiltu Roman a săvârșit acțiuni, care depășesc în mod vădit limitele drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege și care contravin drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanei fizice, manifestate prin săvârșirea unor acțiuni în vederea falsificării semnăturii persoanei, or, din probele administrate la cauza penală s-a constatat că inculpatul a comis acțiunea de folosire a situației de serviciu, acțiuni care

decurg din atribuțiile de serviciu ale inculpatului și care sunt în limitele competenței sale de serviciu.

Prin urmare, instanța de apel a constatat că, prima instanță nu a delimitat noțiunea de folosire a situației de serviciu (art. 327 Cod penal, sau după caz, art. 312 contravențional) de acțiunea de depășire a atribuțiilor de serviciu (art. 328 Cod penal, sau după caz, art. 313 Cod contravențional), respectiv, nu a indicat motivele și ansamblul de probe care să contureze acțiunea inculpatului de depășire a atribuțiilor de serviciu, or, motivul pentru care prima instanță a recalificat acțiunile inculpatului Tiltu Roman în baza art. 313 Cod contravențional a servit faptul că, nu a fost probată existența prejudiciului cauzat companiei SRL „Anrome” în urma acțiunilor inculpatului Tiltu Roman, care nu au adus o atingere sporită intereselor publice sau nemijlocit autorității și imaginii poliției, astfel încât fapta acestuia urma să fie pasibilă răspunderii penale.

Totodată, instanța de apel a constată că, martorul Romero Antonio Macarro nu este cetățean al Republicii Moldova, dânsul deține permis de ședere provizorie și activează în calitate de administrator al SRL „Anrome”, iar declarațiile acestuia depuse la etapa urmăririi penale, precum și procesul-verbal privind colectarea mostrelor pentru cercetare comparativă din 16 martie 2015 nu cad sub incidența art. 94 alin. (1), pct. 3) Cod procedură penală, deoarece acestea au fost obținute în conformitate cu legea procesual-penală și pot fi puse la baza unei hotărâri de condamnare. Or, conform procesului-verbal de audiere a martorului Romero Antonio Macarro din 16 martie 2015 se atestă că, martorul a confirmat prin semnătură că declarațiile dorește să le facă în limba română, pe care o posedă bine.

Astfel, instanța de apel a constatat că, martorul Romero Antonio Macarro nu a formulat nici o cerere prin care să fie solicitată asistența unui interpret, în legătură cu faptul că are deficiențe în a înțelege și a vorbi în limba română.

Afirmația martorului Romero Antonio Macarro expusă în cadrul ședinței de judecată în instanța de apel precum că, la faza urmăririi penale a solicitat procurorului asigurarea unui interpret este lipsită de un suport probator, respectiv, acest fapt nu a fost reflectat în nici un act, iar din declarațiile martorului rezultă că dânsul a discutat cu procurorul care i-a spus că, ceea ce îl întreabă nu are relevanță și nu este necesar să fie prezent un interpret, respectiv, se atestă că, martorul înțelegea cele comunicate în limba română.

În acest context, instanța de apel a reținut că, procesul-verbal de audiere a martorului Romero Antonio Macarro din 16 martie 2015 a fost semnat de către acesta, indicând că, „*procesul-verbal a fost scris din cuvintele mele corect de mine citit, careva obiecții sau completări nu am*”, iar careva obiecții nu au fost formulate în acest sens și nici în ceea ce privește că nu i-a fost asigurată asistența unui interpret.

Cu referire la pedeapsa penală aplicată inculpatului Tiltu Roman, instanța de apel a reținut că, în corespundere cu prevederile art. 7 Cod penal, la aplicarea legii

penale se ține cont de caracterul și gradul prejudiciabil al acțiunii săvârșite, de persoana celui vinovat și de circumstanțele cauzei care atenuază ori agravează răspunderea penală.

La fel, în conformitate cu art. 76 Cod penal, în privința inculpatului Tiltu Roman a fost reținută circumstanța atenuantă - săvârșirea pentru prima dată a unei infracțiuni mai puțin grave.

În conformitate cu art. 77 Cod penal careva circumstanțe agravante nu au fost reținute pe caz.

Așadar, instanța de apel, ținând cont de caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunii săvârșite, de persoana celui vinovat și de circumstanțele cauzei care atenuază ori agravează răspunderea penală, reținând faptul că, inculpatul Tiltu Roman nu a recunoscut vina în comiterea faptelor infracționale incriminate acestuia, că inculpatului i se incriminează săvârșirea unei infracțiuni mai puțin grave, că în privința acestuia a fost reținută circumstanța atenuantă - săvârșirea pentru prima dată a unei infracțiuni mai puțin grave, iar careva circumstanțe agravante nu au fost reținute, a considerat că pedeapsa sub formă de amendă mărime de 350 (trei sute cincizeci) lei, ceea ce constituie 7000 (șapte mii) lei, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții în organele de ocrotire a normelor de drept pe termen de 2 (doi) ani este una echitabilă, care va atinge scopul urmărit de legea penală.

5. Împotriva deciziei instanței de apel a declarat recurs ordinar avocatul Arhiliuc Ion în numele inculpatului Tiltu Roman, care invocând temei pentru recurs prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6), 8), 16) Cod de procedură penală, solicitând casarea acesteia, cu dispunerea rejudecării cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

În susținerea cerințelor înaintate, recurentul a formulat următoarele motive:

- procesul penal în privința inculpatului Tiltu Roman, în ansamblul său, în sensul art. 6 al Convenției nu a fost echitabil, or, Curtea Europeană, în cauza „*Prince Hans-Adam II de Liechtenstein c/Allemagne din 12.07.2001*”, menționează că statele semnatare și-au asumat obligații de natură să asigure ca drepturile garantate de Convenție să fie concrete și efective, nu teoretice și iluzorii, iar cele cuprinse în art. 6 au tocmai acest scop: efectivitatea dreptului la un proces echitabil, impunându-se statelor o obligație de rezultat: adoptarea în ordinea juridică internă a măsurilor corespunzătoare și a mijloacelor necesare realizării acestei obligații;

- instanța de apel a refuzat în mod clasic, prin tăcere să se pronunțe asupra celor mai esențiale motive invocate în apelul părții apărării, în final adoptând o decizie nemotivată, contrară unui proces echitabil și principiilor contradictorialității și egalității armelor;

- inculpatul Tiltu Roman în ședința instanței de apel din 23 martie 2016, prin demers a solicitat legal și întemeiat în sensul dispozițiilor art. 148 alin. (2) CPP dispunerea efectuării unei expertize repetate, deoarece concluziile expertului sunt

neclare, contradictorii, neîntemeiate, există îndoieli în privința lor și aceste deficiențe nu pot fi înlăturate prin audierea expertului, pe motiv că a fost încălcată ordinea procesuală de efectuare a expertizei. Însă, prin încheierea instanței de apel din 23.03.2016, acest demers a fost respins ca fiind ilegal și neîntemeiat pe motive irelevante și formale: „...instanța de apel se va expune în decizia care va fi adoptată ca urmare a examinării apelurilor declarate de către inculpatul Tiltu Roman și de procurorul în Procuratura sect. Buiucani, mun. Chișinău, Raileanu Dumitru”.

În speță, raportul de expertiză grafoscopică nr. 716 din 07.05.2015, contestat de partea apărării, este unica probă decisivă pe care instanța de apel și-a fundamentat hotărârea de condamnare a inculpatului Roman Tiltu, în cazul în care martorul Romero Antonio, a confirmat în instanțele de fond că semnătura în explicația dată de el la poliție îi aparține lui, însă dânsul ca cetățean al Italiei nu cunoaște bine limba română, procurorul nu i-a asigurat un interpret, astfel a fost audiat fără interpret și la fel fără interpret i-au fost colectate probe de scris, pe care el a refuzat să le dea, fiind impus de procuror, care nu-l lăsa să iasă din birou, până nu va scrie ce îi va dicta el. În acest context, CEDO s-a expus pe această problemă în cauzele Savițchi versus Moldova (precitat, §59) și Busuioc contra Moldovei (precitat, §88), unde forul internațional a statuat clar că, poziția instanțelor de judecată, prin care acestea resping probele aduse de părți nu poate fi considerată justificată și necesară într-o societate democratică;

- martorul Romero Macarro, a declarat că fără să i se asigure dreptul la interpret i-au fost colectate probe de scris, pe care el a refuzat să le dea, însă a fost impus de procuror, care nu-l lăsa să iasă din birou, până nu va scrie ce i-a dictat el. Aceste argumente au fost susținute și de inculpat în sensul verificării, aprecierii și excluderii probelor obținute prin astfel de metode interzise ca tratamente inumane și degradante, care urmau a fi examinate în mod obligatoriu prin autosesizarea procurorului - obligația pozitivă a Statului în sensul art. 3 CEDO cu adoptarea unei ordonanțe, iar instanța de apel urma să anunțe întrerupere în proces, acordându-i procurorului termen pentru a verifica plângerile de aplicare a tratamentelor degradante și inumane la fel ca și tratamentele de tortură, - toate acestea cad sub incidența art. 3 CEDO, care are caracter absolut, nu permite nici o derogare, astfel că instanța de apel nu era competentă de a-și asuma obligațiile procurorului de investigație a relelor tratamente;

- la 25 mai 2015 inculpatul a fost citat (f.d.84) tot pentru aceeași dată pentru a-i fi înmănată ordonanța de punere sub învinuire și audiat, adică nu i-a fost acordat conform legii 5 zile la citare și pregătirea apărării. Astfel, din aceste motive inculpatul, prezentându-se la procuror pe 25 mai 2015 a depus o cerere de amânare a exercitării actelor procedurale pentru ași găsi un avocat în bază de contract (f.d. 83).

Procurorul 1-a informat verbal să se prezinte pe 28 mai 2015, astfel inculpatul s-a prezentat pe 28 mai 2015 și a comunicat că avocatul său este Ion Arhiliuc, dar acesta este ocupat pe întreaga zi de 28 mai 2015, având două dosare la Curtea de Apel și la Judecătoria Buiucani (se anexează citațiile), însă procurorul n-a dorit să amâne

exercitarea actelor procedurale pe oricare altă dată după 28 mai 2015, cu toate că nici un termen procedural nu se încălca, astfel a dispus în mod brutal punerea sub învinuire, audierea și studierea materialelor dosarului în lipsa avocatului care trebuia să asiste în bază de contract (f.d. 12-115).

6. Pe marginea recursului a prezentat referință procurorul de nivelul Curții Supreme de Justiție, care a solicitat respingerea acestuia cu menținerea deciziei.

7. Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 20 septembrie 2016 a fost admis recursul ordinar, casată total decizia recurată, cu dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

7.1. În motivarea soluției sale, instanța de recurs a menționat că, potrivit actelor cauzei, audierea martorului Romero Macarro la faza urmăririi penale a avut loc fără asigurarea unui interpret (f.d. 9, vol. I), având în vedere că acesta este cetățean străin (f.d. 21, vol. I) și este vorbitor de limbă spaniolă (f.d. 159, vol. I).

La judecarea cauzei atât în prima instanță, cât și în instanța de apel, audierea martorului vizat a avut loc cu asistența unui interpret (f.d. 158, vol. I; 31, vol. II), acesta declarând că a solicitat de la procuror asigurarea unui interpret, deoarece nu a înțeles esența celor întrebate (f.d. 31, vol. II). Contrar acestor circumstanțe (asigurarea unui interpret în ședințele de judecată) instanța de apel a constatat în decizia adoptată: *„afirmația martorului Romero Antonio Macarro expusă în cadrul ședinței de judecată în instanța de apel precum că, la faza urmăririi penale a solicitat procurorului asigurarea unui interpret este lipsită de un suport probator, respectiv, acest fapt nu a fost reflectat în nici un act, iar din declarațiile martorului rezultă că dânsul a discutat cu procurorul care i-a spus că, ceea ce îl întreabă nu are relevanță și nu este necesar să fie prezent un interpret, respectiv, se atestă că, martorul înțelegea cele comunicate în limba română”*. (f.d. 45-46, vol. II).

Astfel, instanța de apel a tras concluzii contradictorii referitoare la faptul dacă martorul Romero Macarro cunoaște limba de stat, asigurând pe de o parte asistența unui interpret în ședințele de judecată, iar pe de altă parte constatând că martorul înțelege limba română, nefiind necesară asistența unui interpret la faza urmăririi penale.

În cadrul judecării cauzei în instanța de apel, inculpatul Tîltu Roman a depus un demers prin care a solicitat efectuarea repetată a expertizei grafoscopice, pe motiv că martorul Romero Macarro a fost impus să semneze ordonanța de colectare a mostrelor din 16 martie 2015 și procesul-verbal de colectare a mostrelor din 16 martie 2015, fără a i se asigura un interpret în acest sens și fără a înțelege esența juridică a actelor înmânate (f.d. 17, vol. II).

Pe marginea acestui demers instanța de apel s-a expus prin încheierea din 23 martie 2016, dispunând respingerea acestuia, ca fiind nefondat (f.d. 19-23, vol. II).

Reieșind din motivarea instanței de apel consemnată mai sus, Colegiul penal lărgit a conchis că instanța de apel neîntemeiat a respins demersul inculpatului Tîltu Roman, deoarece, după cum a menționat și recurentul în recursul ordinar declarat, în demersul vizat se contestă ordinea procesuală de efectuare a expertizei. Astfel, în pofida faptului că matorului Romero Macarro i-au fost aduse la cunoștință ordonanța de colectare a mostrelor din 16 martie 2015 (f.d. 23, vol. I) și procesul-verbal de colectare a mostrelor din 16 martie 2015 (f.d. 24, vol. I), în vederea efectuării expertizei grafoscopice, acesta nu a putut percepe conținutul acestor acte procedurale întrucât, la faza urmăririi penale nu i s-a acordat asistența unui interpret.

Colegiul lărgit a menționat că, la rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să țină cont de prevederile art. 436 alin. (2) Cod de procedură penală, care prevăd procedura de rejudecare și limitele acesteia: să respecte în deplină măsură prevederile procesual-penale ce stipulează procedura de judecare a apelului; să decidă asupra admisibilității sau inadmisibilității probelor administrate de către acuzatorul de stat și să-și argumenteze clar concluziile sale în decizia adoptată, ținând cont de motivele casării deciziei atacate și să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată, în conformitate cu prevederile art. 417 Cod de procedură penală.

8. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 19 aprilie 2017, a fost respins ca nefondat apelul inculpatului, admis apelul procurorului, casată sentința instanței de fond și pronunțată o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care Tîltu Roman a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 327 alin. (1) Cod penal la amendă în mărime de 400 (patru sute) unități convenționale, ceea ce constituie 8000 (opt mii) lei, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții în organele de ocrotire a normelor de drept pe un termen de 2 (doi) ani.

8.1. Instanța de apel *a constatat că*, Tîltu Roman, activând în funcția de ofițer de investigare a fraudelor economice în cadrul Inspectoratului de Poliție Buiucani al Direcției de Poliție mun. Chișinău a Inspectoratului General de poliție al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, conform ordinului de numire în funcție nr. 43ef din 07 martie 2013, emis de Șeful Inspectoratului General de poliție al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, fiind persoană publică, căreia prin numire și stipularea legii i-au fost acordate permanent drepturi și obligații în vederea prevenirii, curmării și descoperirii infracțiunilor, altor fapte antisociale și asigurarea ordinii de drept, contrar obligațiilor și interdicțiilor impuse de funcția deținută, a comis abuzul de serviciu în următoarele circumstanțe:

Astfel, aproximativ la 18 martie 2014, Tîltu Roman, având spre examinare materialul nr. 2395 înregistrat la 24 februarie 2014 în Registrul de evidență a altor informații cu privire la infracțiuni și incidente R-2 al Inspectoratului de Poliție Buiucani, mun. Chișinău, referitor la activitatea presupus ilegală a întreprinderii SRL „Anrome”, urmărind realizarea interesului personal exprimat prin dorința diminuării artificiale a numărului de încălcări descoperite din materialele aflate în gestiune și a

voalării incompetenței sale profesionale, manifestată prin neputința stabilirii încălcărilor și efectuării unui control amplu și într-un termen rezonabil, precum și din dorința proprie de a-l ajuta pe administratorul SRL „Anrome”, Romero Antonio Macarro, a completat o explicație adresată Șefului Inspectoratului de Poliție Buiucani, mun. Chișinău din numele lui Romero Antonio Macarro, precum că activitatea acestuia nu necesită autorizare specială și că nu admite careva încălcări în activitatea sa, după care a falsificat semnăturile lui Romero Antonio Macarro precum că acesta ar fi fost avertizat de răspundere penală pentru declarațiile făcute și că explicația a fost scrisă din cuvintele acestuia corect.

Ulterior, la 19 martie 2014, Tîltu Roman, dorind să oficializeze acțiunile sale, a întocmit în baza acestei explicații un raport, pe care l-a anexat la materialul R-2 cu nr. 2395 din 24 februarie 2014 și în baza acestor acte a emis o încheiere potrivit căreia a propus încetarea precăutării cazului nominalizat, cu remiterea materialului menționat în arhivă din motiv că careva ilegalități nu au fost depistate.

Conform raportului de expertiză grafoscopică nr.716 din 07 mai 2015, textul manuscris integral din explicația scrisă din numele lui Romero Antonio Macarro, datată cu 18 martie 2014, a fost executat de către Tîltu Roman. Semnăturile din numele Romero Antonio Macarro din aceeași explicație au fost executate de către Tîltu Roman din fantezie.

Ca urmare a acțiunilor menționate ale lui Tîltu Roman, au fost cauzate daune în proporții considerabile intereselor publice, drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanei fizice, manifestate prin săvârșirea unor acțiuni în vederea falsificării semnăturii persoanei, lezarea prin aceasta a imaginii poliției ca organ de drept al autorităților publice chemat să apere, pe baza respectării stricte a legilor, viața, sănătatea și libertățile cetățenilor, interesele societății și ale statului de atentate criminale, s-a creat o stare de pericol pentru relațiile sociale care formează obiectul ocrotit de legea penală.

Cu toate că, Tîltu Roman nu a recunoscut vina pe învinuirea adusă, faptul comiterii acțiunilor infracționale imputate ultimului este dovedit prin mijloacele de probă și anume, declarațiile martorului Romero Antonio Macarro, precum și prin materialele cauzei, cum ar fi:

- procesul-verbal de colectare a mostrelor din 16.03.2015, prin care de la Romero Antonio Macarro au fost ridicate mostre de scris și semnătură experimentale din poziția așezat și în picioare (f.d. 24-32);

- procesul-verbal de colectare a mostrelor din 18.03.2015, prin care de la Tîltu Roman au fost ridicate mostre de scris și semnătură experimentale din poziția așezat și în picioare (f.d. 55-65);

- raportul de expertiză grafoscopică nr. 716 din 07.05.2015, prin care s-a stabilit că, semnătura din numele lui Tîltu Roman de la rubrica „*Explicația a primit, R. Tîltu*”

din explicația datată cu 18.03.2014, nu a fost executată de către Romero Antonio Macarro, dar a fost executată de către Tîltu Roman (f.d. 71-80);

- procesul-verbal de examinare din 28 mai 2015, prin care a fost supus examinării materialului nr. 2395 înregistrat în Registrul de evidență a altor informații cu privire la infracțiuni și incidente (R-2) a Inspectoratului de poliție Buiucani, mun. Chișinău din 24.02.2015, fiind recunoscut în calitate de documente prin ordonanța din 28.05.2015 și anexat la cauza penală (f.d. 85-10).

Instanța de apel analizând situația de fapt care a fost incriminată inculpatului Tîltu Roman a constatat că, instanța de fond greșit a recalificat acțiunile inculpatului în baza art. 313 Cod Contravențional, deoarece contravenția incriminată la articolul respectiv reglementează excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, iar în această ordine de idei, norma contravențională vizată este o normă de trimitere, respectiv, instanța de fond urma să indice prin ce s-a materializat depășirea atribuțiilor de serviciu, să indice prevederile legale care reglementează atribuțiile de serviciu ale inculpatului, și care prin acțiunile intenționate ale inculpatului a generat depășirea acestora.

La fel, instanța de apel nu a acceptat poziția instanței de fond precum că, acțiunile inculpatului nu au adus daune considerabile intereselor publice sau nemijlocit autorității sau imaginii poliției astfel încât fapta acestuia să fie încadrată în baza legii contravenționale, deoarece Tîltu Roman, datorită funcției pe care o deține, reprezintă o instituție de stat, o instituție care are drept scop apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei prin activități de menținere, asigurare și restabilire a ordinii și securității publice, de prevenire, investigare și de descoperire a infracțiunilor și contravențiilor, instituție care este necesară într-o societate democratică, respectiv, exigențele impuse față de activitatea exercitată nemijlocit de către inculpat este maximă și nu pot fi acceptate careva compromisuri.

În contextul circumstanțelor menționate, instanța de apel a conchis că, vinovăția lui Tîltu Roman în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 327 alin. (1) Cod penal a fost pe deplin dovedită prin probe administrate la cauza penală, care au fost cercetate și verificate în instanța de apel, iar careva temeuri de a pronunța o sentință de achitare în privința acestuia nu s-au stabilit.

Cerințele apărării privind declararea nulității absolute a actelor procesuale adoptate prin încălcarea dreptului la apărare a inculpatului și anume, ordonanța de pornire a urmăririi penale din 16.06.2014, explicația lui Romero Macarro din 10.06.2014, procesul-verbal de audiere în calitate de martor a lui Romero Macarro din 25.04.2014, din 16.03.2015 și 18.11.2015, procesul-verbal de colectare a mostrelor din 16.03.2015 de la Romero Macarro, raportul de expertiză grafoscopică din 07.05.2015, ordonanța de punere sub învinuire a lui Tîltu Roman din 27.05.2015 și rechizitoriul din 29.05.2015, Colegiul penal le consideră nefondate.

Astfel, Colegiul penal a pus la baza hotărârii de condamnare probele sus indicate, inclusiv declarațiile martorului Romero Macarro, date în instanța de fond prin intermediul unui interpret, care în coroborare cu raportul de expertiză grafologică nr.716 din 07.05.2015 și alte probe, confirmă cu certitudine comiterea infracțiunii de către inculpat, însă nu s-au luat în considerație explicația lui Romero Macarro din 10.06.2014, procesul-verbal de audiere în calitate de martor a acestuia din 25.04.2014, din 16.03.2015 și 18.11.2015, date la urmărirea penală, fiind constatate încălcările prevăzute de art.94 alin. 1) pct.3) Cod de procedură penală, prin Decizia CSJ din 20.09.2016 (f.d.107, vol.II), însă excluderea acestor probe, pe motivul nulității absolute a acestora, în prezența altor probe concludente și pertinente, nu poate constitui temei de achitare a inculpatului.

Totodată, Colegiul penal a reținut, că prin procesul-verbal de colectare a mostrelor din 18.03.2015, prin care de la Tiltu Roman au fost ridicate mostre de scris și semnătură experimentate din poziția așezat și în picioare (f.d. 55-65), iar conform raportului de expertiză grafoscopică nr. 716 din 07.05.2015 s-a stabilit cu certitudine, că, semnăturile din numele lui Romero Antonio Macarro din Explicația datată cu 18.03.2014 și anume, de la rubrica „*Am fost preîntâmpinat (ă) în baza art.352 CP RM*” și a semnăturii plasate în dreapta cifrelor (datei) „18.03.2014” au fost executate de către Tiltu Roman din fantezie (f.d. 71-80), inculpatul Tiltu Roman, fiind notificat despre rezultatele expertizei, n-a avut careva obiecții (f.d.65,81, Vol. 1) și n-a contestat raportul de expertiză, nici la urmărirea penală nici în instanța de fond. Mai mult ca atât, în cadrul examinării apelului după rejudecare, nu a solicitat efectuarea unei expertize suplimentare.

Cerințele apărării privind declararea nulității ordonanței de pornire a urmăririi penale, ordonanței de punere sub învinuire și rechizitoriul sunt nefondate, or, careva temei de declarare a nulității absolute a acestora nu este, or, Colegiul penal a reținut, că atât inculpatul cât și avocatul lui, considerându-se afectați într-un drept prevăzut de lege, nu au contestat legalitatea actelor procedural îndeplinite de organul de urmărire penală în modul și termenul stabilit de lege, precum și la finisarea urmăririi penale și luarea de cunoștință cu materialele cauzei, nu au avut nici o obiecție asupra actelor menționate, prezumându-se că au acceptat situația dată.

Mai mult ca atât, probele administrate în instanță și anume, raportul de expertiză, documentele și declarațiile martorului Antonio Romero, date în cadrul ședinței de judecată în instanța de fond, sunt examinate și apreciate drept pertinente, concludente și utile pentru rezolvare cauzei. Or. Colegiul penal excluzând în calitate de probe declarațiile martorului Romero Macarro date la urmărirea penală, ca fiind colectate cu încălcarea prevederilor art.94 alin. (1) pct.3 Cod de procedură penală (din lipsa interpretului), a pus la baza hotărârii de condamnare alte probe concludente și pertinente, care în coroborare, dovedesc cu certitudine vinovăția inculpatului de comiterea infracțiunii imputate.

Referitor la pedeapsa penală, Colegiul penal a considerat că corectarea și reeducarea celui vinovat este posibilă cu aplicarea în privința acestuia a unei pedepsei sub formă de amendă.

9. Împotriva deciziei instanței de apel a declarat recurs ordinar avocatul Arhiliuc Ion în numele inculpatului Tîltu Roman, care invocând temeii pentru recurs prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6), 8), 16) Cod de procedură penală, solicită casarea acesteia și a sentinței instanței de fond, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri de achitare, pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii sau că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii.

În motivarea recursului a invocat:

- la 19 decembrie 2016, avocatul Ion Arhiliuc a depus un apel suplimentar, conform garanțiilor apărării de la art.402 alin.(5) Cod de procedură penală, în numele inculpatului Tîltu Roman, care și-a înlocuit avocatul precedent, însă, nici în partea introductivă a deciziei instanței de apel și nici în dispozitivul deciziei nu se regăsește nici-o mențiune despre examinarea, admiterea sau respingerea acestui apel suplimentar;

- instanța de apel s-a contrazis prin faptul că, a exclus declarațiile martorului Antonio Romero dobândite de procuror la faza urmăririi penale fără participarea interpretului, însă, pune la baza deciziei de condamnare declarațiile martorului făcute în prima instanță cu participarea interpretului, or, prin aceste declarații martorul Antonio Romerero, s-a refuzat de la declarațiile făcute de la urmărirea penală în lipsa interpretului, astfel a confirmat că el personal a semnat pe explicația dată la poliție din 18 martie 2014;

- este eronată concluzia instanței de apel, punând la baza deciziei de condamnare a lui Tîltu Roman, proba decisivă raportul de expertiză grafoscopică nr. 716 din 07.05.2015, motivând că partea apărării nu a contestat raportul de expertiză, nici la urmărirea penală nici în instanța de fond și nu a solicitat efectuarea unei expertize suplimentare, or, această constatare a instanței este în contradicție și cu indicațiile- instanței de recurs din decizia de rejudecare a cauzei adoptată la 29.09.2016, în care instanța de recurs a menționat că proba cu expertiza este nulă, fiind obținută prin mijloace probatorii ilegale cu încălcarea dreptului la interpret a persoanei expertizate Romero Macarro, la procedura de colectare a mostrelor de scris din 16 martie 2015 și de colectare a mostrelor semnăturile experimentale din poziția așezat și în picioare din 16.03.2015;

- la 22 martie 2017, avocatul a depus o cerere despre nulitatea absolută a probelor prin aplicarea art.95-251 Cod de procedură penală, cu încetarea procesului penal, însă instanța de apel nu a examinat această cerere până la deliberare;

- organul de urmărire penală nu a specificat în rechizitoriu prin ce se exprimă calificativul de „*daune în proporții considerabile*”, care au fost daunele cauzate de Roman Tîltu intereselor publice, precum și intereselor ocrotite de lege ale

martorului, administratorul SRL „Anrome”, Romero Antonio. Or, ultimul a declarat atât la urmărirea penală cât și în instanțele de fond și apel, că lui și întreprinderii sale SRL „Anrome”, nu i-a fost cauzat nici un prejudiciu moral sau material, deoarece ofițerul de poliție Roman Tiltu corect a verificat activitatea acestora, nu a depistat careva încălcări și, în final a emis o încheiere potrivit căreia a propus încetarea precăutării cazului nominalizat, cu remiterea materialului menționat în arhivă din motiv că careva ilegalități nu au fost depistate.

9.1. Ulterior, avocatul Arhiliuc Ion în numele inculpatului a depus supliment la recursul ordinar, în baza art. 427 alin. (1) pct. 14 Cod de procedură penală, pe motiv că la 27 iunie 2017, Curtea Constituțională a pronunțat hotărârea privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale art. 328 alin. (1) Cod penal, iar sintagma declarată neconstituțională există întocmai formulată și la dispoziția art. 327 alin. (1) Cod penal.

10. Asupra recursului ordinar declarat inițial de avocat a depus referință procurorul, solicitând admiterea acestuia cu remiterea cauzei la rejudecare în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată, deoarece instanța de apel nu s-a expus asupra apelului suplimentar.

11. Judecând recursurile ordinare, în raport cu actele cauzei, Colegiul penal lărgit ajunge la concluzia că acestea urmează a fi admise, cu casarea deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei la rejudecare.

Conform prevederilor art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, *judecând recursul, instanța de recurs este în drept să îl admită, să dispună rejudecarea de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.*

Prin urmare, instanța de recurs poate să intervină în soluția instanței de apel, inclusiv și să o caseze, atunci când se constată comiterea unei erori de drept, care a dus la adoptarea unei hotărâri ilegale, totodată verificând dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Colegiul penal lărgit a statuat asupra admiterii recursurilor declarate și casării totale a deciziei instanței de apel, cu trimiterea cauzei la rejudecare, reieșind din următoarele considerente de fapt și de drept prezente în cauză.

Instanța de recurs luând în considerație argumentele invocate de recurenți și constatând că instanța de apel a interpretat eronat prevederile legale și cele jurisprudențiale la rejudecarea cauzei penale și la adoptarea soluției sale, se va expune asupra erorilor admise.

Apelul este o cale de atac sub aspect de fapt și de drept, întrucât odată exercitat produce un efect devolutiv complet în sensul că provoacă un control integral atât în fapt, cât și în drept în privința persoanelor care l-au declarat.

Potrivit practicii cu privire la judecarea cauzelor penale în ordine de apel și conform art. 414 Cod de procedură penală, chestiunile de fapt asupra cărora s-a pronunțat ori trebuia să se pronunțe prima instanță și care, prin apel, se transmit instanței de apel sunt următoarele: dacă fapta reținută ori numai imputată a fost săvârșită ori nu, dacă fapta a fost comisă de inculpat și, dacă da, în ce împrejurări a fost comisă, în ce constă participația, contribuția materială a fiecărui participant, dacă există circumstanțe atenuante și agravante, dacă probele corect au fost apreciate, dacă toate în ansamblu au fost apreciate de prima instanță prin prisma cumulului de probe anexate la dosar, în conformitate cu art. 101 Cod de procedură penală.

În ce privește chestiunile de drept pe care le poate soluționa instanța de apel, acestea sunt: dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă infracțiunea a fost corect calificată, dacă pedeapsa a fost individualizată și aplicată just, dacă normele de drept procesual sau penal, au fost corect aplicate.

În cazul în care se constată încălcări ale prevederilor legale referitoare la chestiunile menționate, hotărârea instanței de apel urmează a fi desființată, cu trimiterea cauzei la rejudecare, dacă eroarea constatată nu poate fi corectată de instanța de recurs.

Statuând asupra principiului respectării normelor de drept menționate, Colegiul penal lărgit constată că instanța de apel la adoptarea soluției expuse pe larg în pct. 4.1. al prezentei decizii, nu a respectat întocmai prevederile legale enunțate supra, interpretându-le eronat.

Instanța de recurs consideră că soluția instanței de apel este afectată de eroarea de drept prescrisă în pct. 6) alin. (1) din art. 427 Cod de procedură penală și anume că *hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția și motivarea soluției contrazice dispozitivului hotărârii, sau instanța a admis o eroare gravă de fapt care a afectat soluția instanței.*

În primul rând, Colegiul penal lărgit menționează că, prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 20.09.2016, a fost casată total decizia din 23.03.2016 a instanței de apel, cu dispunerea rejudecării cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată. La rejudecarea cauzei, instanța de apel la 19.04.2017 a respins ca nefondat apelul inculpatului, a admis apelul procurorului, casând sentința și pronunțând o hotărâre nouă.

În același timp, la 19.12.2016, pe parcursul judecării cauzei în instanța de apel, avocatul Ion Arhiliuc în numele inculpatului, a depus apel suplimentar, conducându-se de prevederile art. 405 alin. (5) Cod de procedură penală, solicitând admiterea acestuia, casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri de achitare.

Conform art. 405 alin. (5) Cod de procedură penală, *dacă inculpatul declară apel în termen și își înlocuiește apărătorul, noul apărător, în termen de 15 zile de la data primirii de către parte a copiei apelului declarat, poate declara apel suplimentar pentru inculpat, în care poate invoca motive adăugătoare de apel și astfel, reieșind din*

materialele cauzei și din conținutul deciziei recurate rezultă că, instanța de apel nu s-a expus asupra apelului suplimentar, iar motivele invocate au rămas fără soluționare și fără argumentare.

Apelul constituie o continuare a judecării fondului cauzei, legea prevede posibilitatea ca instanța să dea o nouă apreciere probelor administrate în fața primei instanțe și soluționând apelul, poate să caseze (desființeze) sentința primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță.

Prin urmare, Colegiul precizează că, atât timp cât instanța de apel a omis judecarea apelului suplimentar, soluția sa este una nulă, deoarece motivele invocate suplimentar ar fi putut schimba viziunea Colegiului asupra cauzei supuse judecării, or, în acest apel au fost invocate noi motive de apel care vizează orice latură a cauzei penale.

Astfel, Colegiul lărgit reține că, hotărârea recurată este lovită de eroarea de drept prevăzută la art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală și anume, *instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, fiind admisă o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței*, ceea ce duce la casarea acesteia, cu rejudecarea cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată, odată ce eroarea comisă nu poate fi corectată de instanța de recurs.

În al doilea rând, instanța de apel a pus la baza soluției de condamnare din 19.04.2017 raportul de expertiză grafoscopică nr. 716 din 07.05.2015, constatând cu certitudine că: *„semnăturile din numele lui Romero Antonio din explicația datată cu 18.03.2014 și anume, de la rubrica „Am fost preîntâmpinat (ă) în baza art.352 CP RM” și a semnăturii plasate în dreapta cifrelor (datei) „18.03.2014” au fost executate de către Tiltu Roman din fantezie (f.d. 71-80), inculpatul Tiltu Roman, fiind notificat despre rezultatele expertizei, n-a avut careva obiecții (f.d.65,81, Vol. I) și nu a contestat raportul de expertiză, nici la urmărirea penală nici în instanța de fond. Mai mult ca atât, în cadrul examinării apelului după rejudecare, nu a solicitat efectuarea unei expertize suplimentare”*.

Însă, reieșind din materialele cauzei, Colegiul constată că, la 23.03.2016, în cadrul ședinței de judecată în instanța de apel, inculpatul a depus demers prin care a solicitat efectuarea repetată a expertizei grafoscopice, pe motiv că martorul Romero Macarro a fost impus să semneze ordonanța de colectare a mostrelor din 16.03.2015 și procesul-verbal de colectare a mostrelor din 16.03.2015, fără a i se asigura un interpret în acest sens și fără a înțelege esența juridică a actelor înmânate (f.d. 17, vol. II).

Pe marginea acestui demers instanța de apel s-a expus prin încheiere la 23.03.2015, dispunând respingerea acestuia, ca fiind nefondat (f.d. 19-23, vol. II).

Însă, prin decizia instanței de recurs din 20.09.2016, s-a conchis că instanța de apel neîntemeiat a respins demersul inculpatului, fiind contestată ordinea procesuală de efectuare a expertizei, deoarece ordonanța de colectare a mostrelor din 16.03.2015 și procesul-verbal de colectare a mostrelor din 16.03.2015 i s-au adus la cunoștință

martorului Romero Macarro în absența unui interpret și prin urmare, proba cu expertiza grafoscopică a fost obținută cu încălcarea prevederilor legale, iar instanța de apel urma să dispună efectuarea unei expertize grafoscopice repetate.

Cu toate acestea, contrar indicațiilor instanței de recurs și prevederilor art. 436 alin. (4) Cod de procedură penală, instanța de apel și-a bazat concluzia de condamnare pe raportul de expertiză grafoscopică nr. 716 din 07.05.2015, adică o probă care de fapt a fost declarată ca fiind nulă de către Colegiul penal lărgit a Curții Supreme de Justiție din 20.09.2016.

Mai mult ca atât, în motivarea sa, instanța de apel indică că: „... *Colegiul penal nu pune la baza hotărârii de condamnare declarațiile martorului Romero Macarro date la urmărirea penală, fiind contestate încălcările prevăzute de art. 94 alin. (1) pct. 1), alin. (3) Cod de procedură penală*”, însă „... *pune la baza condamnării declarațiile martorului Romero Macarro date în instanța de fond prin intermediul unui interpret, care în coroborare cu raportul de expertiză grafoscopică nr. 716 din 07.05.2015 și alte probe, confirmă comiterea infracțiunii de către inculpat*” .

Astfel, instanța de recurs constată o contradicție în argumentele instanței de apel și o motivare neclară vis-a-vis de condamnarea inculpatului și aprecierea probelor, cu atât mai mult că nu au fost indicate concret care sunt acele „*alte probe*” care confirmă vinovăția lui Tîltu Roman.

Cu titlu de generalizare, Colegiul concluzionează că probele administrate în cadrul urmăririi penale, precum și cele din ședințele de judecată, urmau a fi verificate în strictă conformitate cu prevederile art. 101 Cod de procedură penală și anume prin cercetarea lor din punctul de vedere al coroborării.

În această ordine de idei, Colegiul reiterează că, motivarea soluției pronunțate de instanța de judecată constituie o îndatorire care înlătură orice aspect discreționar în realizarea justiției, acordând părților din proces posibilitatea să-și formeze convingerea cu privire la legalitatea și temeinicia soluției adoptate, iar instanțelor de recurs elementele necesare pentru exercitarea controlului judecătoresc. Motivarea hotărârilor de către instanțele naționale constituie o obligație impusă acestora și prin prevederile art. 6 din CEDO.

Prin urmare, totalitatea circumstanțelor menționate în prezenta decizie confirmă necesitatea casării totale a deciziei instanței de apel cu remiterea la rejudecare în instanța de apel în alt complet de judecată în cadrul căreia urmează a fi apreciate de instanța de apel în cumul cu toate probele la justa lor valoare pentru adoptarea unei soluții juste și corecte.

În cazul rejudecării cauzei, decizia instanței de apel trebuie să cuprindă analiza probelor pe care s-a bazat instanța pronunțând hotărârea, să indice din ce motive ele sunt considerate insuficiente pentru confirmarea concluziilor instanțelor judecătorești, care cerințe ale legii au fost încălcate de către instanța de fond, precum și măsurile care urmează să le întreprindă la o nouă judecare, să țină cont de împrejurările expuse care

au servit temei de casare a soluției adoptate și în strictă conformitate cu prevederile art.414 Cod de procedură penală să verifice legalitatea și temeinicia hotărârii atacate pe baza probelor administrate în instanța de judecată, inclusiv să se expună asupra tuturor motivelor apelului, iar în dependență de datele obținute să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată, care să corespundă prevederilor art.417-418 Cod de procedură penală.

De asemenea, instanța de apel urmează să se conducă și de prevederile art. 436 Cod de procedură penală care se referă la procedura de rejudecare și limitele acesteia, să se pronunțe la modul convenit și în strictă conformitate cu rigorile legii procesual-penale asupra tuturor motivelor invocate în apel, să verifice și să aprecieze profund probele administrate și examinate în instanță în strictă conformitate cu cerințele legii, să le dea apreciere convenită cu argumentarea admisibilității sau inadmisibilității fiecărei probe examinate, să elucideze faptele importante pentru soluționarea justă și promptă a cauzei, să cerceteze amănunțit aspectele învinuirii înaintate, să analizeze la modul convenit prezența sau lipsa vinovăției inculpatului în comiterea infracțiunii imputate, ținând cont de motivele invocate în apel și dispozițiile expuse la pct. 11 a prezentei decizii și ca urmare să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată.

12. În conformitate cu prevederile art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE :

Admite recursurile ordinare declarate de avocatul Ion Arhiliuc în numele inculpatului, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 19 aprilie 2017, în cauza penală în privința lui Tiltu Roman și dispune rejudecarea cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată.

Decizia pronunțată integral la 24 octombrie 2017.

Președinte

Nicolae Gordilă

Judecători

Liliana Catan

Elena Covalenco

Iurii Diaconu

Ion Guzun